

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет східної і слов'янської філології

(назва факультету)

Кафедра східної і слов'янської філології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теоретична грамати́ка арабської мови

(назва навчальної дисципліни)

для студентів

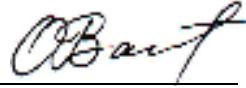
галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u>	(шифр і назва)
спеціальність	<u>035 Філологія</u>	(шифр і назва)
спеціалізація	<u>035.060 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська</u>	(назва)
освітній рівень	<u>перший (бакалаврський)</u>	(бакалавр, магістр)
освітня програма	<u>Арабська мова і література та переклад, друга східна мова, західноєвропейська мова</u>	(назва)
статус дисципліни	<u>нормативна</u>	(нормативна чи вибіркова)

Форма здобуття освіти денна
Навчальний рік 2023/2024
Семестри VII
Кількість кредитів ECTS 3
Мова навчання українська, арабська
Форма підсумкового контролю іспит

Розробник: професор кафедри східної і слов'янської філології Хамрай О. О.

Схвалено на засіданні кафедри східної і слов'янської філології
протокол № 17 від «8» червня 2023 року

Завідувач кафедри
східної і слов'янської філології

(підпис)

(О. Р. Валігура)

(прізвище, ініціали)

Схвалено на засіданні вченої ради факультету східної і слов'янської філології
протокол № 12 від «12» червня 2023 року

Голова вченої ради факультету

(підпис)

(С. В. Сорокін)

(прізвище, ініціали)

1. Мета вивчення навчальної дисципліни:

Дисципліна «Теоретична граматики арабської мови» розроблена для студентів четвертого року навчання. Мета викладання даної дисципліни в лінгвістичному вищому учбовому закладі полягає у поглибленні вже набутих студентами протягом попередніх років навчання знань з практичної граматики арабської мови шляхом проникнення в суть теоретичного погляду на мову. Протягом цього курсу вже знайомі студентам граматичні явища розглядаються в новому ракурсі, з погляду загальномовної лінгвістичної теорії, що сприятиме розширенню загального лінгвістичного кругозору студентів.

Мета курсу – подальший зовнішній і внутрішній аналіз мовних явищ, та детальний опис теоретичних основ морфологічної й синтаксичної системи арабської мови.

Специфіка мови виявляється не лише в особливостях її структури та функціонуванні одиниць різних рівнів, але й в особливостях організації висловлювання в цілому.

2. Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану) 3 кредити ЄКТС; 90 годин, у тому числі:

лекції	– <u>20 год.</u>
семінарські	– <u>0 год.</u>
практичні заняття	– <u>14 год.</u>
консультації	– <u>0 год.</u>
самостійна робота	– <u>56 год.</u>

3. Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни:

Успішне опанування курсів «Арабська мова», «Практична граматики арабської мови», «Історія арабської мови», «Лексикологія арабської мови».

Знання теоретичних основ курсів «Основи загального мовознавства», «Вступ до арабської філології».

4. Анотація навчальної дисципліни:

галузь знань:	03 Гуманітарні науки
спеціальність:	035 Філологія
спеціалізація:	035.060 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська
освітній рівень:	перший (бакалаврський)
компонент ОП:	навчальна дисципліна
назва дисципліни:	Теоретична граматики арабської мови
код навчальної дисципліни:	ОК 17
статус дисципліни:	нормативна
курс:	IV
навчальний рік:	2023-2024
семестр:	VII

Мета. Курс навчальної дисципліни «Теоретична граматики арабської мови» має теоретично спрямованість і передбачає опис граматичного ладу арабської мови як системи, частини якого взаємно зв'язані визначеними взаєминами різного ступеня складності і неоднакового ступеня чи волі обов'язковості.

Завдання: розвивати у студентів теоретико-гіпотетичне мислення, формувати навички екстраполяції основних мовознавчих понять на суміжні дисципліни, сприяти розумінню діалектичної суті базових положень мовознавства.

Зміст навчальної дисципліни розрахований на один семестр, розкривається в одному модулі:

Модуль 1:

- Змістовий модуль 1. Основні поняття теоретичної граматики (кількість тем – 1).
- Змістовий модуль 2. Морфологія арабської мови (кількість тем – 1).
- Змістовий модуль 3. Частини мови в сучасній арабській мові (кількість тем – 1).

- Змістовий модуль 4. Прикметник: семантична класифікація та функції. Словотвір (кількість тем – 1).
- Змістовий модуль 5. Займенник: семантична та структурна характеристика. Граматичні категорії займенників (кількість тем – 1).
- Змістовий модуль 6. Прислівник як частина мови. Проблема розмежування прикметників і прислівників в арабській мові (кількість тем – 1).
- Змістовий модуль 7. Дієслово: словотворчо-морфологічна структура та структурно-семантична типологія (кількість тем – 1).
- Змістовий модуль 8. Морфологія арабської мови. Особливості службових частин мови (кількість тем – 1).
- Змістовий модуль 9. Члени речення і їх співвідношення з частинами мови (кількість тем – 1).
- Змістовий модуль 10. Складне речення як одиниця мови (кількість тем – 1).

Тривалість:

VII семестр: 3 кредити ЄКТС, 17 тижнів, 2 години на тиждень.

Оцінювання:

VII семестр: поточне оцінювання, підсумковий модульний контроль – 1 МКР, підсумковий контроль – іспит.

5. Завдання (навчальні цілі):

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

- систематизувати та поглибити знання студентів про граматичні категорії сучасної арабської мови;
- надати нову інформацію про типологічні відмінності між арабською та українською мовами;
- ознайомити з персоналіями світової мовознавчої науки, які зробили значний внесок у її розвиток;
- сформувати культуру виголошення наукових тез, ведення наукової полеміки, настанову роботи з науковими джерелами та довідниками.

Основні завдання навчальної дисципліни пов'язані з формуванням у майбутніх фахівців таких компетентностей:

інтегральної компетентності (ІК):

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальних компетентностей (ЗК):

- **ЗК 3.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- **ЗК 4.** Здатність бути критичним і самокритичним;
- **ЗК 5.** Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями;
- **ЗК 6.** Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;
- **ЗК 7.** Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- **ЗК 9.** Здатність спілкуватися іноземною мовою;
- **ЗК 10.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- **ЗК 11.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- **ЗК 12.** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- **ЗК 13.** Здатність проведення досліджень на належному рівні;

фахових компетентностей (ФК):

- **ФК 1.** Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ;
- **ФК 2.** здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні;
- **ФК 3.** Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов, що вивчаються;

- **ФК 7.** Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації);
- **ФК 8.** Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань;
- **ФК 10.** Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів;
- **ФК 13.** Базові уявлення про мову як особливу знакову систему, її природу та функції, про генетичну і структурну типологію мов світу; фонетичний, лексичний, граматичний рівні мови.

предметних компетентностей:

- здатність формулювати, обґрунтовувати та представляти основні теоретичні положення даного курсу;
- здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань;
- здатність демонструвати знання з теорії та історії арабської мови;
- здатність самостійного шукати необхідного теоретичного та фактологічного матеріалу в галузі теоретичної граматики арабської мови;
- здатність враховувати міжмовні розбіжності на рівні системи, норми та узусу, долати явища інтерференції в процесі перекладу та на етапі само редагування;
- здатність розуміти принципи та критерії виділення граматичної категорії, навчити знаходити її межі;
- здатність розуміти всі підсистеми мови для вироблення вміння аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють;
- вміння аналізувати та інтерпретувати явища арабської граматики з погляду європейської та арабської лінгвістичних традицій;
- вміння використовувати в інших видах навчальної та практичної діяльності знання та навички, здобуті протягом вивчення курсу теоретичної граматики арабської мови;
- вміння формулювати, обґрунтовувати та представляти основні теоретичні положення даного курсу;
- вміння помічати, класифікувати та виправляти помилки (зокрема, граматичні, синтаксичні, стилістичні).

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)
Код	Результат навчання		
1. Знати:			
1.1.	Знати відмінності в різних підходах до вивчення граматики будь-якої мови залежно від мети дослідження.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
1.2.	Знати основні принципи теоретичного погляду на граматику як науку про мову; місце граматики серед інших наук про мову.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
1.3.	Знати основні граматичні поняття (граматичне значення, граматичний спосіб, граматична форма, граматична категорія).	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
1.4.	Знати розділи граматики арабської мови (морфологія та синтаксис).	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
1.5.	Знати сутність поглядів арабських вчених на предмет граматики арабської мови.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, дискусія, проблемний виклад,	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.

		частково-пошуковий метод.	
1.6.	Знати основний термінологічний апарат, прийнятий в арабській лінгвістичній традиції.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
1.7.	Знати основні відмінності в інтерпретації граматичних явищ у вітчизняній та арабській граматичних школах.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
2. Вміти:			
2.1.	Вміти ілюструвати теоретичні положення фактологічним матеріалом.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
2.2.	Вміти характеризувати частини арабської мови з застосуванням теоретичного підходу.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
2.3.	Вміти аналізувати поданий практичний матеріал із застосуванням лінгвістичного апарату арабської граматичної науки.	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
3. Комунікація:			
3.	Володіти навичками ведення дискусій під час обговорення питань з курсу «Практична граматики арабської мови».	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.
4. Автономність та відповідальність:			
4.	Володіти навичками роботи як самостійно, так і роботи в команді	Лекція, семінар, пояснення, розповідь, презентація, бесіда, дискусія, проблемний виклад, частково-пошуковий метод.	Тестування, презентація, реферат, поточне усне опитування, самостійна робота, МКР, іспит.

7. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації):

Програмні результати навчання	Результати навчання з дисципліни (код)												
	1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	1.5.	1.6.	1.7.	2.1.	2.2.	2.3.	3.	4.	
ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефхівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.			+			+		+				+	+
ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.								+	+	+			+
ПРН 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.								+	+	+			+
ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.								+		+			
ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.	+	+	+	+	+	+							+
ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН 9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.	+	+	+	+		+		+	+				+
ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.				+	+		+		+				
ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.								+	+				+
ПРН 14. Використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.			+	+		+	+		+				+
ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.	+	+	+		+	+		+					+
ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.								+	+	+			+
ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.						+		+	+	+	+	+	+

8. Система оцінювання результатів навчання студентів (критерії оцінювання результатів навчання та засоби діагностики навчальних досягнень студентів):

Система модульно-рейтингового контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти має таку структуру:

Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності студента	Максимальна кількість балів
Передбачений підсумковий контроль – іспит	1. Аудиторна та самостійна позааудиторна робота студента	50
	2. Модульна контрольна робота (МКР)	20
	3. Іспит	30
	Разом:	100

8.1. Форми та критерії оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання: аудиторна робота, самостійна робота, МКР;
- підсумкове оцінювання: іспит;
- умови допуску до іспиту: наявність відповідей на практичних заняттях, МКР, виконання усіх запланованих видів аудиторної і позааудиторної навчальної роботи.

Розподіл балів, які отримують студенти протягом вивчення навчальної дисципліни

Система модульно-рейтингового контролю навчальних досягнень студентів 4-го курсу першого (бакалаврського) рівня з навчальної дисципліни «Теоретична граматики арабської мови» зі спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.060 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – арабська передбачає оцінювання таких видів навчальної діяльності студентів:

Аудиторна робота студента	Самостійна робота студента	Модульна контрольна робота
усне та письмове виконання вправ для розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності за темою модуля, поточні тести, перекази, бесіди, діалоги, полілоги, письмовий, реферативний та усний переклад текстів, прослуховування фонограм тощо.	виконання вправ за тематикою модулів, написання творів та есе за тематикою, що вивчається, перекладів, підготовка рефератів, робота зі словниками, довідниками та енциклопедіями тощо.	лексичні, граматичні тести, диктанти-переклади, контрольні письмові роботи тощо.

Рейтинг модуля з навчальної дисципліни «Теоретична граматики арабської мови» для студентів 4-го курсу першого (бакалаврського) рівня обчислюється наступним чином.

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності кожного студента (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять позначаються «0».

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10¹**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

Критерії оцінювання аудиторної роботи студентів (50 балів)

Рівень активності студента на практичному занятті оцінюється за **4-бальною системою**:

Відмінно – 5 балів – виставляється, якщо студент демонструє вільне володіння матеріалом теми; вміє самостійно знайти відповідь на проблемні запитання, спираючись на лекційний матеріал та нормативно-правові акти; вміє аналізувати, робити власні висновки; здатен

¹ Наприклад, протягом семестру студент отримав за аудиторну та самостійну роботу такі оцінки: «5», «3», «5», «4», «5», «4». Середня арифметична оцінка становить **4,33**, з округленням до десятої частки – **4,3**. Отриману оцінку множимо на **10: 4,3x10=43**. Це число є рейтинговим балом студента за роботу протягом семестру.

встановлювати міжтематичні та міжпредметні зв'язки; за суттєві доповнення до відповідей інших студентів, що є свідченням систематичної підготовки студента до заняття;

Добре – 4 бали – виставляється за наявність переважно повної і ґрунтової відповіді студента; допущені неточності у визначені понять та категорій не мають суттєвого значення; відповідь на проблемні запитання знаходить за допомогою викладача, спираючись на лекційний матеріал та нормативно-правові акти. Доповнення є свідченням систематичної підготовки студента, але виявляють репродуктивні знання студента, а не узагальнення, власні судження тощо;

Задовільно – 3 бали – виставляється, якщо студент частково володіє матеріалом теми; формулюючи відповідь на питання, репродуктивно відбиває зміст лекційного матеріалу та/або основного підручника; допускає помилки у визначені понять та категорій, нездатний знайти відповідь на проблемні запитання, чи вирішити проблемні завдання;

Незадовільно – 2 бали – виставляється, якщо студент демонструє нездатність розкрити питання; допускає багато суттєвих помилок у визначені понять та категорій.

Після закінчення вивчення модуля виводиться середнє значення оцінок, отриманих студентом на семінарсько-практичних заняттях, як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

Якщо студент не відвідав жодне практичне заняття модуля, йому виставляється **0 балів**.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Позааудиторна самостійна робота здобувачів складається з виконання завдань, які пропонуються викладачем (письмові практичні роботи, підготовка презентацій, рефератів). Рівень виконання самостійної роботи студентом оцінюється за 4-бальною шкалою:

Відмінно – 5 балів – виставляється за умови, якщо робота виконана бездоганно, творчо і самостійно, відбиває належний рівень знань, та сформованість практичних навичок, оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань;

Добре – 4 бали – виставляється за умови, якщо робота виконана самостійно, містить несуттєві помилки; відбиває належний рівень знань сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань;

Задовільно – 3 бали – виставляється за умови, якщо робота містить помилки, відбиває недостатній рівень (або відсутність) логічності, обґрунтованості, самостійності, творчого підходу та недостатню сформованість практичних навичок; оформлення роботи не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються для даного типу завдань;

Незадовільно – 2 бали – виставляється за допущення грубих помилок, за поверховість, фрагментарність, несамостійність висновків, або за не самостійно виконане завдання (списане); виконана робота не відповідає вимогам, які вказані вище як критерії для виставлення позитивної оцінки.

Якщо студент не виконав жодного із завдань позааудиторної самостійної роботи, йому виставляється **0 балів**.

Після закінчення вивчення модуля виводиться середнє значення оцінок, отриманих студентом за виконання самостійних письмових завдань з кожної теми модуля.

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10²**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

² Наприклад, протягом семестру студент отримав за аудиторну та самостійну роботу такі оцінки: «5», «3», «5», «4», «5», «4». Середня арифметична оцінка становить **4,33**, з округленням до десятої частки – **4,3**. Отриману оцінку множимо на **10**: **4,3x10=43**. Це число є рейтинговим балом студента за роботу протягом семестру.

Рейтинг кожного модуля обчислюється однаково для всіх навчальних дисциплін. Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять позначаються «0».

За рішенням кафедри згідно з установленими кафедрою критеріями поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) може здійснюватися за **10-бальною** шкалою (від 0 до 10). У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до цілого числа. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на 5³.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Відповідно до Положення про модульну контрольну роботу з теоретичних дисциплін для студентів денної форми здобуття освіти Київського національного лінгвістичного університету (перший (бакалаврський) і другий (магістерський) рівні вищої освіти) модульна контрольна робота (МКР) є обов'язковим складником системи модульно-рейтингового контролю результатів навчання студентів денної форми здобуття освіти (перший (бакалаврський) і другий (магістерський) рівні вищої освіти) з кожної теоретичної дисципліни. Виконання студентами МКР спрямоване на всебічну і комплексну перевірку обсягу, рівня та якості засвоєння ними знань, навичок і вмій з усього навчального матеріалу, що входить до відповідного модуля навчальної дисципліни: матеріалу, що підлягає вивченню як під час аудиторної, так і самостійної роботи. Зміст, структура, критерії оцінювання, порядок, тривалість і форма проведення МКР визначаються і регламентуються засіданням кафедри східної і слов'янської філології.

Кількість варіантів пакету МКР має бути достатньою і охоплювати всі теми та ключові поняття змістових модулів навчальної дисципліни. Крім того, необхідно передбачити завдання різних рівнів складності: репродуктивні, продуктивні (творчі), інноваційні.

МКР виконуються всіма студентами певної академічної групи певного курсу факультету у встановлений в Університеті період. На модульний контроль виносяться лише ті варіанти МКР, які затверджені кафедрою. Науково-педагогічні працівники повинні здійснювати заходи щодо створення умов для об'єктивного виявлення й оцінки результатів навчання студентів – перевірки репродуктивного, продуктивного (творчого) та інноваційного рівнів володіння студентами навчальним матеріалом дисципліни.

Оцінювання МКР здійснюються відповідно до затверджених кафедрою критеріїв. Відповідність виконання завдань критеріям МКР зазначається викладачем на полях роботи. Підсумкова оцінка за МКР виставляється в модульній контрольній роботі прописом в національній 4-бальній системі («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і засвідчується підписом викладача із зазначенням дати. Ці оцінки трансформуються в рейтинговий бал за МКР у такий спосіб:

для дисциплін, з яких передбачено підсумковий контроль у формі іспиту:

відмінно	– 20 балів;
добре	– 16 балів;
задовільно	– 12 балів;
незадовільно	– 8 балів;
неявка на МКР або відповідь на завдання МКР відсутня	– 0 балів.

Кожне із завдань МКР може оцінюватися за 4-бальною національною або, згідно з рішенням кафедри, – за багатобальною шкалою (максимум 50 балів за всю МКР для дисциплін, з яких передбачено підсумковий контроль у формі заліку, і максимум 20 балів за всю МКР для дисциплін, з яких передбачено підсумковий контроль у формі іспиту). За умови застосування

³ Наприклад, упродовж семестру студент отримав за аудиторну та самостійну роботу такі оцінки: «3», «5», «7», «6», «9», «8». Середня арифметична оцінка становить 6,3, з округленням до цілого числа – 6. Цю оцінку множимо на 5: 6х5=30. Отримане число є рейтинговим балом студента за роботу протягом семестру.

накопичувальної система, при розподілі максимальної кількості балів для кожного завдання МКР необхідно враховувати складність і важливість кожного з них.

Після проведення МКР викладачі в 3-денний термін обов'язково знайомлять кожного студента як з його оцінкою за МКР, так і з отриманою оцінкою за вивчення відповідного модуля.

Підсумкове оцінювання – іспит

Студентам, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **63 – 70**, за рішенням кафедри може бути виставлена підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою «**відмінно**», за шкалою ЄКТС – **A**. **Підсумковий рейтинговий бал** виставляється шляхом додавання до семестрового рейтингового бала студента **30 балів**.

Екзамен може відбуватися в усній формі, письмовій формі або складатися з письмової та усної частин. Максимальний екзаменаційний бал становить **30**. Викладач оцінює відповідь студента на іспиті у 4-бальній шкалі. Ця оцінка трансформується в **екзаменаційний рейтинговий бал** у такий спосіб:

відмінно	– 30 балів;
добре	– 23 бали;
задовільно	– 18 балів;
незадовільно	– 0 балів.

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за роботу протягом семестру і рейтингового бала за МКР.

Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності студента	Максимальна кількість балів
Передбачений підсумковий контроль – іспит	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота студента.	50
	2. Модульна контрольна робота (МКР).	20

Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється за підсумковим рейтинговим балом (сума семестрового рейтингового бала та екзаменаційного бала за таблицею:

Підсумковий рейтинговий бал	Оцінка за шкалою ЄКТС	Підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
75 – 81	C	
66 – 74	D	Задовільно
60 – 65	E	
1 – 59	FX	Незадовільно

Якщо студент на екзамені з дисципліни, з якої він мав семестровий рейтинговий бал **менше 42 балів**, отримує **позитивну** екзаменаційну оцінку («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»)), то такому студенту виставляється підсумкова оцінка з дисципліни за національною шкалою **лише «задовільно»**, за шкалою ЄКТС – **E**, а в екзаменаційній відомості в графі «Підсумковий рейтинговий бал» ставиться **60 балів**.

Критерії оцінювання відповіді на іспиті

Іспит відбувається в усній формі, письмовій формі або складатися з письмової та усної частин. Максимальний екзаменаційний бал становить **30**. Викладач оцінює відповідь студента на екзамені у 4-бальній шкалі. Ця оцінка трансформується в **екзаменаційний рейтинговий бал** у такий спосіб:

Відмінно – 30 балів – виставляється за бездоганну, повну, ґрунтовну, безпомилкову відповідь, вияв власної думки, творчість при перекладі лексичних одиниць, відповідність усного та писемного мовлення наявним мовним стандартам;

Добре – 23 бали – виставляється за повну, ґрунтовну, відповідь, вияв власної думки,

творчість при перекладі лексичних одиниць, відповідність усного та писемного мовлення наявним мовним стандартам; однак студент припускається певних лексичних, фонетичних або граматичних помилок, або допущені певні неточності у відповіді;

Задовільно – 18 балів – виставляється за умови розкриття завдання, але неповну, неточну відповідь, за продемонстрований недостатній рівень обґрунтованості, самостійності, творчого підходу у вирішенні проблеми; студент припускається багатьох стилістичних, лексичних, фонетичних або граматичних помилок, або допущено багато неточностей у запропонованих завданнях;

Незадовільно – 0 балів – виставляються за умови невідповідності змісту виконаної роботи запропонованим завданням; за низький рівень виконання практичного завдання із допущенням неточностей, невідповідностей, наявністю грубих стилістичних, лексичних, фонетичних або граматичних помилок, поверховість та відсутність творчого підходу у виконанні завдань; за фрагментарну відповідь із грубими помилками та неточностями.

Якщо студент на іспиті з навчальної дисципліни, з якої він мав семестровий рейтинговий бал **менше 42 балів**, отримує **позитивну** екзаменаційну оцінку («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»)), то такому студенту виставляється підсумкова оцінка з дисципліни за національною шкалою **лише «задовільно»**, за шкалою ЄКТС – **Е**, а в екзаменаційній відомості в графі «Підсумковий рейтинговий бал» ставиться **60 балів**.

8.2. Організація оцінювання:

1. Методи *семестрового* контролю – максимальна кількість балів за роботу на практичних заняттях протягом семестру дорівнює **50**.

Оцінювання здійснюється під час усіх видів навчальних занять і за результатами самостійної роботи. Під час практично заняття оцінюється усна відповідь, виконання практичних завдань, презентація проєктів для самостійного опрацювання. Застосовуються такі методи контролю:

- методи усного контролю: індивідуальне опитування за теоретичним матеріалом, підготовлена доповідь, коротке повідомлення;
- методи письмового контролю: експрес-контроль, тестові завдання.

2. Методи *проміжного* контролю – відбуваються, як правило, з 1 до 20 листопада, коли викладач вираховує середнє значення балів за аудиторну й самостійну роботу студента з округленням до десятої частки числа.

3. *Модульна контрольна робота* – максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу дорівнює **20**. МКР виконується й оцінюється після завершення модулю, зміст МКР регламентується на засіданні кафедри.

4. Методи *підсумкового* контролю – іспит, який відбувається в усній формі, письмовій формі або складатися з письмової та усної частин формі;

- максимальний екзаменаційний бал становить **30**.

5. Особливості організації навчального процесу, оцінювання всіх видів роботи, проведення МКР, семестрового, проміжного і підсумкового семестрового контролю за *дистанційною формою* навчання регламентується положенням про Порядок проведення семестрового контролю в дистанційному режимі з використанням ІТ-технологій з усіх навчальних дисциплін⁴.

8.3. Шкала відповідності оцінок: Іспит:

Підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Підсумковий рейтинговий бал
Відмінно	A	90 – 100
Добре	B	82 – 89
	C	75 – 81

⁴ <http://surl.li/cxvmv>

Задовільно	D	66 – 74
	E	60 – 65
Незадовільно	FX	0 – 59

9. Програма навчальної дисципліни. Тематичний план занять:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	усього	денна форма					усього	заочна форма				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Основні поняття теоретичної граматики.												
Тема 1. Основні поняття теоретичної граматики. Її місце серед інших наук про мову. Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматичний спосіб, граматична форма, граматична категорія.	8	2				6						
Усього за змістовий модуль 1	8	2				6						
Змістовий модуль 2. Морфологія арабської мови.												
Тема 2. Загальна характеристика морфології арабської мови. Типологічні особливості арабської словозміни. Аналітизм і синтетизм у системі арабської мови. Структура словоформи і типи афіксальних морфем. Афіксальні морфеми. Напівафікси. Транспозиція.	8	2				6						
Усього за змістовий модуль 2	8	2				6						
Змістовий модуль 3. Частина мови в сучасній арабській мові.												
Тема 3. Частина мови в сучасній арабській мові. Критерії ідентифікації частин мови. Іменник: класи і категорії. Функції артикля. Словотвір іменників та їх функції. Іменник з погляду арабської граматичної традиції.	8	2				6						
Усього за змістовий модуль 3	8	2				6						
Змістовий модуль 4. Прикметник: семантична класифікація та функції. Словотвір.												
Тема 4. Прикметник: семантична класифікація та функції. Словотвір. Ад'ективація. Прикметник з погляду арабської граматичної традиції. Сутність числівника як частини мови.	8	2				6						
Усього за змістовий модуль 4	8	2				6						
Змістовий модуль 5. Займенник: семантична та структурна характеристика. Граматичні категорії займенників.												
Тема 5. Займенник: семантична та структурна характеристика. Граматичні категорії займенників. Класи займенника в арабській граматиці.	8	2				6						
Усього за змістовий модуль 5	8	2				6						
Змістовий модуль 6. Прислівник як частина мови. Проблема розмежування прикметників і прислівників в арабській мові.												
Тема 6. Прислівник як частина мови. Проблема розмежування прикметників і прислівників в арабській мові. Класифікація прислівників в арабській граматиці.	10	2	2			6						
Усього за змістовий модуль 6	10	2	2			6						
Змістовий модуль 7. Дієслово: словотворчо-морфологічна структура та структурно-семантична типологія.												
Тема 7. Дієслово: словотворчо-морфологічна структура та структурно-семантична типологія. Граматичні категорії часу, способу та стану. Модальність. Неособові форми дієслова. Дієприкметники. Дієслово в арабській граматиці. Службові частини мови.	10	2	2			6						
Усього за змістовий модуль 7	10	2	2			6						
Змістовий модуль 8. Морфологія арабської мови. Особливості службових частин мови.												
Тема 8. Предмет і структура синтаксису. Типологічні особливості синтаксису арабської мови. Словосполучення. Способи синтаксичного зв'язку між членами словосполучення. Просте речення. Формальна та семантична структура речення.	10	2	4			4						
Усього за змістовий модуль 8	10	2	4			4						
Змістовий модуль 9. Члени речення і їх співвідношення з частинами мови.												
Тема 9. Члени речення і їх співвідношення з частинами мови. Головні та другорядні члени речення. Класифікація речень за типом присудку.	10	2	2			6						
Усього за змістовий модуль 9	10	2	2			6						
Змістовий модуль 10. Складне речення як одиниця мови.												
Тема 10. Складне речення як одиниця мови. Складносурядні речення. Складнопідрядні речення означення, обставини, часу, мети, поступки, умови, порівняння, способу дії, причини, поступки тощо.	8	2	2			4						
Усього за змістовий модуль 10	8	2	2			4						
Усього за модуль 1	88	20	12			56						
МКР №1	2		2									
Усього годин	90	20	14			56						

10. Рекомендовані джерела (у тому числі інтернет-ресурси):

Основна (базова):

- Наконечна, Л. Б. (2014). *Сучасна українська мова: Фонетика. Орфоенія. Морфонологія. Графіка. Орфографія: посібник* (видання 2-е, доповнене і перероблене). Івано-Франківськ: НАІР.
- Рыбалкин В.С. (2000). *Арабская лингвистическая традиция*. Київ.
- Рыбалкин В.С. (2003). *Классическое арабское языкознание*. Київ: Стилос.
- Рыбалкин В.С. (2001). *Трактовка деривації в традиційній арабській граматиці*. Сходознавство, (13-14), 82–95.
- Петрова Ю.І. (2011). *Єгипетський діалект арабської мови: специфіка структури та функціонування*. Київ.
- Рыжих В.И. (2002). *Глагольная система арабского литературного языка. Книга первая: Сильные глаголы*. Одесса: Астропринт.
- Хамрай О. О. (2009). *Обмеження структури арабської граматики*. Ін-т сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України.
- Хамрай О.О. (2010). *Обмеження структури арабської граматики*. Київ.
- Хамрай О.О. (2014). *Теоретична фонетика арабської літературної мови*. Київ.
- Bakalla M.H. (1980). *An introduction to Arabic language and literature*. Taipei: European language Publications.
- Holes, Clive. *Modern Arabic: Structures, Functions and Varieties*. (1995). New York.
- Stetkevych Y. (1970). *The Modern Arabic Literary Language: Lexical and Stylistic Developments*. – Chicago: The University of Chicago Press., – 135 p.
- The Semitic Languages / Ed. by R. Hetzron (1997). London.
- Versteegh, Kees et al. eds. (2006–2009). *Encyclopedia of Arabic language and linguistics*. 4 vols. Leiden: Brill.
- Versteegh, Kees. (2011). *Between typology and genealogy: The classification of Arabic dialects*. In: *A Festschrift for Nadia Anghelescu*, ed. Andrei A. Avram, Anca Focșeneanu, and George Grigore. București: Editura Universității din București. P. 537–550
- Versteegh, Kees (1997). *The Arabic Language*. – Columbia University Press. – 288 p.

Додаткова:

- Субх А., Кочержинський Ю. (2009). *Сучасний українсько-арабський словник*. Київ: Київський університет.
- Хамрай О. О. (2002). *Місце категорії невідчужуваної приналежності в граматичній системі арабської мови*. Сходознавство, 19-20, 128-134.
- Хамрай О. О. (2003). *Зв'язок розвитку системи відмінювання з характером суб'єктно-об'єктних відносин в арабській мові*. Східний світ, 4, 156-162.
- Хамрай О. О. (2004). *Арабські дієслова дії та стану як наслідок функціонування діатези активності/стативності*. Східний світ, 2, 169-173
- Хамрай О. О. (2004). *До можливості співвіднесення моделей арабської ламаної множини з іменними класами*. Східний світ, 2, 154-159
- Хамрай О. О. (2004). *Імплікативний зв'язок якісного прикметника з семантикою дієслівних словоформ в літературній арабській мові*. Сходознавство, 25-26, 166-176
- Хамрай О. О. (2004). *Місце ядерних актантів у реляційній структурі арабського речення*. Східний світ, 4, 149-154
- Хамрай О. О. (2006). *Перехідність дієслова та дифузність додатків в арабській мові*. Східний світ, 3, 157-161.
- Хамрай О. О. (2006). *Системна типологія і арабська граматики*. Східний світ, (4), 106-111.
- Эмирова А.М. (1995). *Словарь-справочник лингвистических терминов*. Симферополь.
- Danecki J. (2009 wydanie poprawione i uzupełnione). *Współczesny język arabski i jego dialekty*. – Warszawa: Dialog, 2001.
- Encyclopædia of Islam / Edited by P.J. Bearman, Th. Bianquis, C.E. Bosworth, E. van Donzel and

W.P. Heinrichs et al. (1960 – 2005). – 2nd Edition, 12 vols. with indexes and etc. – Leiden: E. J. Brill.

Laila Al-Sawi, Iman Saad. (2012). *Al-Murshid, A Guid to Modern Standard Arabic Grammar for the Intermediate Level*. The American University in Cairo Press.

سعید الأفغاني: في أصول النحو. المكتب الإسلامي لمطبعة والنشر، بيروت 1987 (271 ص)
إبراهيم أنيس: فقه اللغة.

شوقي ضيف: المدارس اللغوية، القاهرة 1972

كمال بشر: دراسات في علم اللغة، دار غريب لمطبعة والنشر والتوزيع 2001

إبراهيم السمرائي: مع مصادر في اللغة والأدب

إميل بديع يعقوب: فقه اللغة العربية وخصائصها

الطنطاوي محمد: نشأة النحو

11. Додаткові ресурси (за наявності):

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- <http://www.nbu.gov.ua/node/422>
- Телеканал «аль-Джазіра» [News | Today's latest from Al Jazeera](#)
- Портал новин [أخبار أوكرانيا بالعربية | arab.com.ua](#)
- Електронна версія газети «аш-Шарк аль-Аусат» [أخبار دولية وعربية | aawsat.com](#)
- Бібліотека арабської літератури [Library of Arabic Literature](#)
- Журнал арабської літератури [أخبار أوكرانيا بالعربية | arab.com.ua](#)
- [nwf.com](#). أكبر متجر إلكتروني للمحتوى العربي (neelwafurat.com)
- Віртуальна дошка оголошень факультету східної і слов'янської філології в Телеграмі: https://t.me/fs_info
- Інстаграм-сторінка факультету східної і слов'янської філології: <https://cutt.ly/CZo0kp9>
- Інституційний депозитарій: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/>
- Кафедра східної і слов'янської філології КНЛУ: <http://eastphil.knlu.edu.ua/>
- Офіційний сайт КНЛУ: www.knlu.edu.ua
- Фейсбук-сторінка факультету східної і слов'янської філології: <https://cutt.ly/rZo169p>

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання якого передбачає навчальна дисципліна (за потребою):

1) Центр арабської мови і культури, ауд. 601 (47,1 кв. м.), навчальний корпус № 3.

- Інтерактивний комплекс мультимедійна трибуна Корсар 22М, 2020, сенсорна
- Проектор Optoma W334E з маркерною дошкою
- Моторизований екран Grandview
- Акустична система Genius SP-HF180
- Камера з триногою 2E WQHD 2K & 1080P

2) Бібліотечний фонд Центру арабської мови і культури (900 екземплярів (словники, навчальна література, художня література, періодичні видання)).

3) Мультимедійне обладнання, програма Microsoft Teams, Microsoft Word, Microsoft Power Point, Microsoft Forms, додатки платформи Microsoft Office 365 для дистанційного навчання.